

Turizm Eğitiminde Öncü Bir İsim: *Orhan Mesut Sezgin*

Duygu YETGİN

Anadolu Üniversitesi
Turizm Fakültesi

GİRİŞ

“Türkiye Turizmi Sözlü Tarih Projesi” kapsamında yaptığım ilk görüşmemi daha dün gibi hatırlıyorum. Gazi Üniversitesi Ticaret Turizm Eğitim Fakültesi mezunu olduğum için bu kurumun tarihini yazma görevini de ben üstlenmiştim. Bu süreçte Gazi Üniversitesi’ne bağlı Ticaret Öğretmen Okulu mezunlarına, yöneticilerine, öğretim elemanlarına, kısacası orayı en iyi şekilde anlatabilecek kaynak kişilere ulaşmam gerekiyordu. Prof. Dr. Nazmi Kozak ile ilk aklımıza gelen kişi, bu okulun ilk mezunlarından olan Orhan Mesut Sezgin idi. Sezgin’e ulaşmak hiç de zor olmamıştı. Telefonla aradığımda kısacık görüşmemizde bile bana verdiği bilgiden kendisinin doğru kaynak kişi olacağını sezmiştim. Bursa’da yaşıyordu ve 20 Haziran 2013 gününde görüşmek üzere randevulaştık. Belirtilen gün ve saatte Sezgin’in evindeydim. Eşi ile birlikte beni çok içten karşıladılar. Proje kapsamında gerçekleştireceğim ilk görüşmemdi ve haliyle biraz heyecanlıydım. Görüşme öncesi yaptığımız sohbetin ardından görüntü ve ses kaydı almak üzere hazırlıklarımı tamamladım. Ardı ardına sorduğum sorulara aldığım yanıtlar, Sezgin’in bilgi birikimi ile birlikte konuya hakim oluşunu da gösteriyordu. Bu konuda kendimi çok şanslı hissetmişim. Doğru kişi ile güzel bir başlangıç yapmışım. Öyle ki, bu yazıyı yazmam istendiğinde hiç zorlanmadım; çünkü “Türkiye Turizmi Sözlü Tarih Projesi” kapsamında yapılan görüşmelerde, turizm eğitime katkılarından dolayı Sezgin’den sıkça bahsedilmişti. Bu yazıda çevresi tarafından oldukça sevilen ve saygı duyulan Orhan Mesut Sezgin’in özgeçmişi, turizm eğitime katkıları ve kendisinin anılarında yer eden kişilerden bahsetmeye çalışacağım.

ÖZGEÇMİŞİ

Orhan Mesut Sezgin, Sinop ilimizde doğar (1935). Babası maliye memuru; annesi ise, ev kadınıdır. İki kız kardeşi olan Sezgin; çok mutlu, huzurlu ve sevgi dolu bir ailede büyür. İlkokulu Sinop Cumhuriyet İlkokulu’nda tamamlar. Sinop Ortaokulu’nu ise, birincilikle bitirir. Erzurum Erkek Öğretmen Okulu’nu ‘parasız yatılı’ olarak kazanır, üç

yıl süren öğrenimi sonunda buradan da birincilikle mezun olur. Öğretmen Okulu’nu birincilikle bitirmesi, O’na istediği yere Öğretmen olarak tayin edilme hakkı sunar ve bu hakkını memleketi olan Sinop’tan yana kullanır. Sinop Merkez Avdan Köyü’ne Öğretmen olarak atanır (1951), üç yıl süre ile bu köyde ve civar köylerde öğretmenlik yapar. O dönemin koşullarında Öğretmen Okulu mezunlarına üniversiteye girme hakkı verilmez. Oysa Sezgin, yükseköğrenime devam etme ister; bu nedenle, Kastamonu Lisesi’ni dışarıdan bitirmek zorunda kalır. Daha sonra Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi’ni kazanarak kaydını yaptırır; ancak maddi durumunun elverişli olmaması nedeniyle Hukuk Fakültesi’ne devam edemez. Yükseköğrenim görmesi için şehir değiştirmek ve dolayısıyla öğretmenlikten vazgeçmek zorundadır. Başka çareler arayışında iken, Ankara’da 16 Ocak 1956 tarihinde “Sekreterlik Öğretmeni Yetiştirme Merkezi” ve aynı yıl “Ticaret Öğretmen Okulu” adı altında öğretim süresi üç yıl olarak Ankara Olgunlaşma Enstitüsü’nde öğretime başlayan bu okulu burslu olarak kazanır. Alacağı burs, Öğretmen maaşından biraz daha fazladır ve bu O’nun hem öğrenim görmesi hem de geçimini sağlaması için yeterlidir. Başarısını bu okulda da sürdürür ve bu okulun ilk mezunlarından olur. Sezgin, bu dönemden şöyle bahseder:

Ticaret Öğretmen Okulu, 1956 yılında kuruldu. O zaman Türkiye’de kısa adı AID olan Amerikan Yardım Teşkilatı bulunmaktaydı. Teşkilatın Türkiye’deki başkanı, İtalyan asıllı Prof. Dr. Anthony Lanza isminde bir Amerikalıydı.

Amerika’daki New York Üniversitesi profesörlerinden olan Anthony Lanza, Türkiye’de ticaret öğretimini başlatmak, özellikle ticaret liselerinde daktilo, stenografi, Türk klavyesi üzerine daktilo öğretimi vermek, ayrıca Türkiye’de sekreterlik mesleğini okul haline getirmek amacıyla 1955–1968 yılları arasında Türkiye’de görev yapar. Anthony Lanza, Sezgin’in yükseköğrenim sürecinde en fazla etkisinde kaldığı kişidir. Lanza’dan bahsederken kullandığı ifadelerden de bu durum anlaşılmaktadır:

Üniversite eğitiminde bana en çok etki eden, beni en çok duygulandıran, hatta rehber olarak gördüğüm okulu-

mun kuruluşunda bulunan Prof.Dr. Anthony Lanza'dır. Ölene kadar kendisiyle mektuplaştık, temasımızı kaybetmedik ve Anthony Lanza da aynı zamanda benim öğretmenlik yaşantımda öğretmenlik yeteneğiyle en çok saygı duyduğum, rol model aldığım rehber öğretmenimdi.

Orhan Mesut Sezgin, Ticaret Öğretmen Okulu'nu bitirdikten sonra, Malatya Ticaret Lisesi'ne müdür yardımcısı olarak atanır (1960). Bundan sonraki dönemde akademik yaşamının ilk adımlarını atmaya başlar.

TURİZM EĞİTİMİNE KATKILARI

Orhan Mesut Sezgin, Ankara İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Muhasebe Anabilim Dalı'nda asistanlığa hak kazanır ve orada çalışmaya başlar (1961). Bu arada bir yandan da Ankara Otelcilik Okulu'nun kuruluş çalışmalarında bulunur. Kürsü profesörü akademiden ayrılınca, O da Ankara Otelcilik Okulu'na Öğretmen olarak atanır (1963). Ankara Otelcilik Okulu ilk defa 1961-1962 öğretim yılında, Milli Eğitim Bakanlığı Ticaret ve Turizm Öğretimi Genel Müdürlüğü'ne bağlı olarak bir yıllık Otel Teşkilatı ve Eğitimi ile ilgili bilgi vermek üzere açılır. Okul Türkiye'de ilk açılan orta dereceli turizm okuludur. 1963-1964 öğretim yılında üç yıllık öğretime geçer ve okul 1964-1965 öğretim yılından itibaren kız öğrencilerini de bünyesine kabul eder. Bekir Yalçınkaya'ya ait olan internet bloğunda K. Ünsal Barış; Ankara Otelcilik Lisesi'nde muhasebe ve resepsiyon derslerinin öğretmeni olan Sezgin'den ve bu okulda ders kitaplarında yaşadıkları sıkıntılardan şöyle bahseder:

İtalya'da staj görmüş olan Orhan Mesut Sezgin'den, muhasebe ve resepsiyon derslerini alıyorduk. O dönemdeki en büyük sıkıntımız ise, mesleki konularda kitap sıkıntısının olması idi. Mesleki derslerimizin hiç birinin yazılmış kitabı yoktu. O yıllarda bize eğitim veren Orhan Hoca gibi uzman öğretmenler boş vakitlerinde ders konularını daktilo ile yazar, teksir cihazlarında çoğaltır, bize dağıtırlardı.

Hüsnü Gümüş, yapılan görüşmede Sezgin'in turizm eğitimine katkılarını ve birçok okulun kuruluş çalışmalarında yer almasını şu şekilde dile getirir:

1963, Türkiye'de turizm eğitiminin yeni başladığı yıllardı. Orhan Mesut Sezgin, turizm ile ilgilenen hocamızdı. Kendisi, Türkiye'de ilk olan turizm eğitimini Ankara'daki Turizm Otelcilik Okulu'nu kuranlardan, Sinop'tan da hemşehrimiz olan değerli bir bilim insanıdır. 1962-1963 yıllarında ortaokulu bitirdiğimiz zaman, Türkiye'de

turizm eğitimi de yeni başlıyordu ve gerçekten oraya seçkin öğrenciler alıyorlardı. Yani ortaokulların son sınıflarında başarılı olmuş öğrencileri davet ederek alıyorlardı. Sezgin, daha sonra da Nevşehir'de Turizm Fakültesi'nin kuruluşunda da görev almıştır.

Birçok okulun kuruluş aşamasında yer alan Sezgin, öğrenmeye ve öğretmeye çok açık bir kişiliğe sahiptir. Her fırsatta yeni şans kapılarını aralar ve 1964 yılında Avrupa Konseyi bursunu kazanarak bir yıl süreyle İtalya'ya otelcilik ve turizm konusunda ihtisas yapmaya gönderilir. Türkiye'ye döndükten sonra askerliğini yedek subay olarak iki yıl süreli yapar. 1970 yılında Türkiye'nin ilk özel Açıköğretim Turizm Okulu olan Motelo, İstanbul-Beyazıt semtinde açılır. Sezgin, bu okulun açılışında da görev alır. Motelo, İsviçre Otelciler Birliği ile yaptığı anlaşma ile her yıl İsviçre'ye 25 stajyer öğrencisini gönderir. Bu okul, uzaktan otelcilik ve turizm eğitimi veren Türkiye'nin turizm alanındaki ilk açıköğretim okuludur. Bu okul ile İsviçre Otelciler Birliği arasında bir antlaşma imzalanarak her yıl 25 öğrenciye İsviçre'de staj yapma olanağı tanınır. Üç yılın sonunda Sezgin sayesinde, 75 öğrenci İsviçre'ye gönderilir.

Modern Otel Yönetimi (1970) adlı kitabı basılır ve Milli Eğitim Bakanlığı'nın 29.03.1971 tarihli ve 1731 sayılı kararıyla Otelcilik Okulu Öğrencilerine Tebliğler Dergisi'nde tavsiye edilen ve okul kitaplıkları için satın alınabilecek nitelikte görülen kitaplar listesine girer. Otel Muhasebesi başlıklı kitabı ise, Milli Eğitim Bakanlığı'nın 12.06.1974 tarih ve 05851 sayılı kararıyla otelcilik okulları için yardımcı ders kitabı olarak tavsiye edilir.

Daha sonra, Turizm Bankası Eğitim Müdürlüğü'ne atanır. İstanbul'da görev yaptıktan sonra 1972 yılında Banka'nın Genel Merkezi İstanbul'dan Ankara'ya taşındığından kendisi de Ankara'ya nakil olur. 1979-1982 yılları arasında Turizm Bankası Genel Müdürlüğü'nde işletme uzmanı ve Eğitim ve Araştırma Dairesi Başkanı olarak görev yapar. Bu görevleri yürütürken 1971-1978 yılları arasında Cumhuriyet Gazetesi'nde çok okunan bir turizm yazarı olur.

1984 yılında Erciyes Üniversitesi'ne bağlı Nevşehir Otelcilik ve Turizm Yüksekokulu'na Kurucu Müdür olarak atanır ve böylece çok sevdiği üniversite ortamına tekrar döner. O dönemi kendisi de akademisyen olan Prof. Dr. Salih Kuşlivan:

1980'li yılların ortasından, bir bakıma Türkiye'de turizmin daha yeni yeni gelişmeye başladığı dönemlerden bahsediyorum. Uygulamayı bilen öğretim elemanı sayısı çok azdı. Bu açıdan Turizm Bakanlığı'ndan bize derse gelen Orhan Mesut Sezgin vardı. Uygulamayı bilen tek öğretim elemanı olarak kendisinden çok yararlandık

şeklinde bahseder. Sezgin, Nevşehir'de yaptığı görev dönemde kütüphane ve kafeterya yaptırdı. Görev sürecinde unutamadığı bu anları şöyle anlatır:

Nevşehir'de çalıştığım süre içerisinde, bir kütüphane yaptırdım. Altta giriş kısmında öğrencilerin oturacakları, çay, kahve, limonata, gazoz içecekleri bir kafeterya yaptırdım. Sınıflar yetmediği bazı günlerde, orayı da sınav salonu olarak kullandık ve orada öğrencilerime meslek dersleri verdim.

Sonrasında, 1985–1989 yılları arasında Erciyes Üniversitesi'ne bağlı Nevşehir Otelcilik ve Turizm Yüksekokulu'nda öğretim görevlisi olarak çalışır. Bu arada, İstanbul Üniversitesi'nden turizm alanında "Türk Turizminin Gelişme İhtiyacı Açısından Teşvik Tedbirlerinin Önemi" başlıklı teziyle Doktora derecesi alır (1988). Gazi Üniversitesi Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi'ne öğretim görevlisi olarak tayin olduktan sonra Yardımcı Doçent unvanını alır (1990). Dünya Bankası Avrupa Konseyi Endüstriyel Eğitim Projesi kapsamında bir yıl süreyle araştırmalar yapmak üzere İngiltere–Manchester şehrine gönderilir (1992). Burada "Kuzey–Batı İngiltere'deki Turizm Eğitim Kurumlarının İncelenmesi" konulu bir araştırma raporu hazırlar. Bu rapor daha sonra Manchester College tarafından çoğaltılarak İngiltere'nin ilgili makamlarına gönderilir. 1990–2002 yılları arasında Gazi Üniversitesi Ticaret ve Turizm Fakültesi'nde öğretim üyeliği görevini başarıyla yürütür.

Bu sırada, *Kıyı Alanları ve Denizlerimizde Turizm Güvenliği Yönetimi ve Eğitimi* (Bülent Yanaşık, 2001), *Animasyon Aktivitelerinde Kullanılabilecek Türk Folkloru Öğelerinin Turist Tatmini Üzerine Etkileri – Antalya Örneği* (Fatma Acar, 1999), *Turizm Sektöründe Sertifikasyonun Yeri ve Önemi* (Taşkın Fırat ince, 1998), *Anadolu Otelcilik Ve Turizm Meslek Liselerinde Servis Bölümü Eğitiminin Sorunları ve Çözüm Önerileri* (Özcan Şimşek, 1998), *Anadolu Selçukluları Han ve Kervansaraylarının Turizme Kazandırılması Amacıyla Değerlendirilmesi* (Coşkun Çankaya, 1995) gibi Yüksek Lisans tezlerine danışmanlık yapar. Mesleki ve Teknik Öğretim Dergisi başta olmak üzere çeşitli dergilerde 171 adet makale yazar. Gazi Üniversite-

si Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Turizm Eğitimi Bölümü'nde Konaklama İşletmeciliği Anabilim Dalı Başkanı olarak görev yaparken, yaş haddinden emekli olur (2002).

TANIYANLAR ANLATIYOR...

Orhan Mesut Sezgin çevresindeki çalışma arkadaşlarına ve öğrencilerine örnek olduğu gibi, torunu Yasemin Toros Kurtoğlu için de bir rol model olur. Her konuda kendisine dedesini örnek aldığını söyleyen Yasemin Toros Kurtoğlu sözlerine şöyle devam eder:

Dedemin yaşamıyla ilgili öncelikle söylenmesi gereken, bütün yaşantısını öğrenmeye ve öğretmeye adanmış olmasıdır. Dedem emekliye ayrıldığında, ben daha 13 yaşındaydım ve o günden beri bir gün dahi dedemin evde boş oturduğunu görmedim. Kendisine her zaman okuyacak yeni bir kitap, öğrenecek yeni bir bilgi bulur. En boş kaldığı zamanlarda bile açıp sayfa sayfa ansiklopedi okur. Dedemin bu çalışkanlığı, bu azmi bana da hep örnek olmuştur. Okumayı olduğu kadar anlatmayı da çok sever. Her şeyi tane tane anlatır ve bize de konuşurken hep tane tane konuşmamızı öğütler. Aynı zamanda çok düzenli ve planlıdır. Her gününü bir önceki günden planlar ve ertesi gün ona uygun hareket eder. Bugün dahi her akşam 'yarınki planımız ne' diye sorması klasikleşmiştir artık. Böylece hiçbir işini geciktirmez, geciktirilmesini de sevmez. Ben de henüz akademik yaşantımın başında bir araştırma görevlisi olarak dedemin yürüdüğü yolu her zaman kendime örnek aldım ve almaya da devam ediyorum. Dedem gibi yaşadığı zorluklara hiçbir zaman yenilmeyen, azimli ve başarılı bir örnek insanın torunu olmaktan dolayı da gurur duyuyorum.

Orhan Mesut Sezgin'in turizm sektörüyle ilişkileri de kuvvetlidir. Salih Kuşluvan öğrencilik yıllarında Orhan Mesut Sezgin'in desteğini hiç unutamadığını şöyle anlatır:

Üç aylık bir mecburi staj dönemi söz konusuydu ve staja gitmemiz teşvik ediliyordu. Orhan Mesut Sezgin, otel yöneticileriyle görüşerek bizi çeşitli otellere yönlendiriyordu. Ben de Orhan Hoca'nın vasıtasıyla İzmir Turban Çeşme Oteli'ne stajyer olarak iki yıl gittim ve orada da sektöre ve uygulamaya dair çok şey öğrendim.

Mustafa Örs'ün anlatılarında ise, Sezgin'in öğrencilerine ve işine olan sevgisi şöyle yer bulur:

Orhan Mesut Sezgin, Ankara'dan haftada bir ya da iki gün de olsa gelirdi. Onun yaşam tecrübesi, sektör ve pratik tecrübesi vardı, müthiş bir insandı. Nasıl seviyordu öğrencileri, bilemezsiniz! O, sevgiyi ve birliği beraberliği aşıyordu öğrencilerine. Zor şartlarda konakladığı bu okula, severek gelir giderdi.

Sezgin'in bilinmeyen bir yönü daha vardır. Kendisi müziğe aşık birisidir. Aynı zamanda çok güzel ud ve tambur çalar, şarkı söyler. Enis Erdem Ece, O'nun neşeli bir kişiliği olduğundan ve müzik sevgisinden bahseder. İbrahim Yolageldi de onun neşeli bir kişiliğe sahip olduğunu destekler nitelikte şöyle konuşur:

Orhan Sezgin ile okulda beraber kalırdık, o zaman bizim mekân okuldu. Hem okulu beklerdik hem de orada kalırdık. Ankara'dan gelip giden Orhan Hoca, uydı. Akşamları video salonuna girer 'Gesi Bağları'nu söyledik.

Gazi Üniversitesi'nde öğretim üyesi olan Yalçın Arslantürk, yine aynı üniversitede Yüksek Lisans yaparken sık sık görüştüğü Sezgin'den içtenlikle şöyle bahseder:

Birçok kişinin aksine Orhan Mesut Sezgin ile tanışıklığım çok eskiye değil; Yüksek Lisans yapmaya başladığım 1999 yılına dayanır. Emekli olduğu tarihe kadar belki de en çok görüştüğüm hocaların başında gelmektedir. Görüntü itibarıyla 'tonton dede' imajını kendisine çok yakıştırdım. Bu sıfat sadece görüntü olarak geçerli değil, aynı zamanda karakter olarak da kesinlikle atlanılması gereken bir sıfattır. Şöyle ki, kimseyi geri çevirmezdi. Onunla konuştuğunuz zaman yılların tecrübesiyle konuştuğunuzu hissedersiniz.

Gözlüklerini hafifçe indirip baş biraz eğik biçimde sallamak suretiyle 'yaaa yaa' deyişi hep aklıma gelir. Meşhur semaverini unutmamak lazım. Sonradan daha eski mezunlardan öğrendiğim üzere, muhtemelen Gazi Üniversitesi'ndeki odasına gelip meşhur semaverinden çay içmeyen yoktur. Emekli olduktan sonra en son kendisiyle, Beşevler'deki eski fakülte yanından araçla geçerken gördüm ve araçtan inip hatrını sordum. İkimiz de çok duygulanmıştık. Ayaküstü biraz konuştuk. Hocaların hocası, üzerimde çok emeği var. Kattığı her şey için ona çok teşekkür ederim.

Orhan Mesut Sezgin, onu tanıyanların anılarında saygıdeğer, sevgi dolu, başarılı ve yardımsever olarak yer eder. Sözlü tarih görüşmeleri ve yazılı metinler; Sezgin'in özel bir insan olduğunu açıkça ortaya koymuştur.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Orhan Mesut Sezgin, ilk öğrencilik yıllarından bu yana hep başarılı kişiliği ile ön plana çıkmış, bu yeteneğini de çeşitli ilklere imza atarak değerlendirmiş bir kişidir. Daha çocuk yaşta iken aldığı birincilik dereceleri, O'nun ileride yapacaklarının adeta

bir işareti olur. Akademik yaşamına dönem dönem ara vermiş olsa da asla kopamaz, her fırsatta kendini akademik ortamın içinde bulur. Bu dönüşler belki de, turizm eğitim camiasının kayda değer şanslarıdır. Önemli turizm eğitim kurumlarının kuruluşlarında görev alarak, turizm eğitimine önemli katkılar sağlar. 2002 yılında yaş haddinden emekli olana kadar aktif bir biçimde eğitim yaşamını sürdürür. Kapadokya Dedeman Otel'i'nde düzenlenen Lisansüstü Turizm Öğrencileri Araştırma Kongresi kapsamında Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi tarafından kendisine Nevşehir Turizm Eğitimi'ne Hizmet Ödülü verilir (2010). Yapılan sözlü tarih görüşmeleri de, Sezgin'in anılarda her zaman sevgi ve saygı ile kalacağını kanıtlar niteliktedir.

SEÇİLMİŞ ESERLERİ

Sezgin O. M. (1970). *Modern Otel Yönetimi Organizasyon, Resepsiyon, Kat Hizmetleri, Muhasebe*. İstanbul: Çavaş Matbaası.

Sezgin O. M. (1976). *Konaklama Muhasebesi*. Ankara: Güneş Matbaacılık.

Sezgin O. M. (1995). *Genel Turizm, Turistik Kavramlar, Ekonomi, Pazarlama, Turizm Mevzuatı*. Ankara: Tutubay Yayınları.

Sezgin O. M. (2000). *Konaklama İşletmelerinde Kat Hizmetleri Yönetimi (Uygulamalı ve Açıklamalı)*. Ankara: Gazi Kitabevi.

Sezgin O. M. (2001). *Genel Turizm ve Turizm Mevzuatı (Turistik Kavramlar Ekonomi-Pazarlama)*. Ankara: Detay Yayıncılık.

KAYNAKÇA

Kurtoğlu, Y. T., 21.04.2015 tarihli yazılı ileti

Arslantürk, Y., 15.04.2015 tarihli yazılı ileti.

Kuşluyan, S. 13.09.2013 tarihli görüşme.

Örs, M. 27.08.2013 tarihli görüşme.

Yolageldi, İ., 23.08.2013 tarihli görüşme.

Ece, E. E. 01.08.13 tarihli görüşme.

Sezgin, O. M. 24.07.2013 tarihli görüşme.

Sezgin, O. M. 20.06.2013 tarihli görüşme.

Gümüş, H. 02.05.2013 tarihli görüşme.

İNTERNET KAYNAKÇASI

Türkiye Turizminin geçmiş Günleri (2013).<http://www.turizm-haberleri.com/KoseYazisi.asp?ID=2250>, Erişim Tarihi: 15.04.2015.

Ankara Otelcilik Okulu Tarihi (2010). <http://bekiryalcinkaya.tr.gg/Ankara-Otelcilik-Okulu-Tarih%E7esi-.htm>, Erişim Tarihi: 17.04.2015.

Öğr.Gör. Duygu YETGİN, Anadolu Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Turizm Rehberliği Bölümü, Yunus Emre Yerleşkesi, Tepebaşı- Eskişehir. E-posta: dyetgin@anadolu.edu.tr